

2. VIESTIN VIEMINEN ÄKILLISESTÄ KUOLEMASTA JA SIIHEN JOHTANEISTA SYISTÄ

Suosituslause: Anna tieto vainajan äkillisestä kuolemasta läheisille mahdollisuuksien mukaan moniammatillisessa ryhmässä, mahdollisimman pian ja yhdessä kaikkien perheenjäsenten läsnä ollessa.

Näytön aste: B

Henkirikosuhrien läheisten selviytymistä edisti oikeanlaisen tuen saaminen, joita olivat ammattilaisten kriisiapu, psykiatrinen ja terapeutin tuki.

Laadullinen tutkimuksessa¹ kuvattiin henkirikosuhrien läheisten surua sekä selviytymistä edistäviä ja estäviä tekijöitä (n=34). Aineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Itsemurhan tehneen sisarukset saivat ammatillista tukea kriisiavusta, psykologilta, terapeutilta, lääkäriltä ja poliisilta. Tuen puuttuminen kriisityöntekijöiltä tai ammattilaisista esti sisarusten selviytymistä. Kriisityöntekijän tapaamista toivottiin heti.

Laadullisessa tutkimuksessa² kuvattiin itsemurhan tehneen sisarusten (n=26) surua sekä selviytymistä edistäviä ja estäviä tekijöitä. Tutkimusaineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Kohtukuoleman kokeneet vanhemmat kokivat selkeän, ymmärrettävän ja strukturoidun, oikeaan aikaan annetun tiedon edistävän heidän selviytymistään.

Systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa³ (n=52 tutkimusartikkelia) tarkasteltiin kohtukuoleman kokeneiden vanhempien ja terveydenhuollon henkilöstön kokemuksista kohtukuoleman aikaisesta hoidosta.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (10/10 JBI).

Näytön vahvuus: 1

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Lähteet

1. Virta T, Kaunonen M, Aho AL. (2017). Henkirikosuhrien läheisten suru sekä selviytymistä edistävät ja estävät tekijät. *Thanatos* 6 (2), 5-48.
2. Inna S, Kaunonen M, Aho AL. (2014). Sirpaleista koottu – sisaruksen suru ja selviytyminen itsemurhan jälkeen. *Thanatos* 3 (2), 79–103.
3. Ellis A, Chebsey C, Storey C, Bradley S, Jackson S, Flenady V, et al. (2016). Systematic review to understand and improve care after stillbirth: A review of parents' and healthcare professionals' experiences. *BMC Pregnancy and childbirth* 16(1), 1-19.

Suosituslause: Keskustele läheisten kanssa suoraan, rehellisesti, empaattisesti ja ymmärrettävällä kielellä kuoleman estämiseksi tehdyistä toimenpiteistä, kuolintapahtumasta ja kuoleman väistämättömydestä.

Näytön aste: B

Kuolinsyyn kertominen kohtukuoleman kokeneille äideille saattaa vähentää heidän syyllisyydentunnettaan ja edesauttaa tilanteen kestämistä sekä siitä toipumista.

Laadullisessa tutkimuksessa¹ kuvattiin kohtukuoleman kokeneiden äitien (n=20) kokemuksia henkistä hyvinvointia tukevista strategioista. Tutkimusaineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Tieto lapsen kuolinsyystä saattaa vähentää äitien stressiä ja pelokkuutta myöhemmissä raskauksissa sekä vähentää heidän syyllisyydentunnettaan.

Laadullisessa tutkimuksessa² kuvattiin kohtukuoleman tai vastasyntyneen kuoleman kokeneiden äitien (n=15) kokemuksia sairaalan, uskonnollisten yhteisöjen ja sosiaalisten palveluiden antamasta tuesta. Tutkimusaineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä.

Tutkimuksen laatu: Kelvollinen (7/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Läheiset tarvitsevat tosiasioihin perustuvaa tietoa läheisen äkilliseen kuolemaan liittyen.

Laadullisessa tutkimuksessa³ kuvattiin itsemurhan, onnettomuuden, kätkytkuoleman tai henkirikoksen kautta äkillisen kuoleman lähipiirissään kokeneiden läheisten (n=30) avun tarvetta sekä sitä, hakevatko ja saavatko he apua terveydenhuollosta sitä tarvitessaan.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Surevat läheiset painottivat tarvetta saada yksityiskohtaista tietoa kuolemaan liittyen. Kuolemaan liittyviä epäselvyyksiä kuvattiin perheenjäsenten ahdistuksen syynä.

Laadullisessa tutkimuksessa⁴ kuvattiin surevien (n=16) kokemuksia vainajan katsomisesta. Äkillisiä kuolinsyitä olivat olleet sydänkohtaukset, onnettomuudet, itsemurhat tai henkirikokset.

Tutkimuksen laatu: Kelvollinen (8/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Kohtalainen.

Kommentti: Kanadan sekä Suomen terveydenhuollon käytänteiden eroavaisuudet.

Itsemurhan tehneen sisarusten selviytymistä edisti tapahtuneesta puhuminen ja sen jakaminen perheen ulkopuolisten kanssa. Sisarukset kokivat helpottavaksi saada oikeaa tietoa poliisilta tai muilta läheisiltä kuoleman syystä. Kuolinsyyn selviäminen auttoi selviytymisessä.

Laadullisessa tutkimuksessa⁵ kuvattiin itsemurhan tehneen sisarusten (n=26) surua sekä selviytymistä edistäviä ja estäviä tekijöitä. Tutkimusaineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Henkirikosuhrien läheisten selviytymisessä oli tärkeää selvittää tapahtumien todellinen kulku. Myös surmatun viimeisiin hetkiin palaaminen ja keskustelu hänet viimeksi nähneiden ihmisten kanssa edisti selviytymistä.

Laadullisessa tutkimuksessa⁶ kuvattiin henkirikosuhrien läheisten (n=34) surua sekä selviytymistä edistäviä ja estäviä tekijöitä. Tutkimusaineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Lapsensa menettäneiden vanhempien selviytymistä edisti ennen kuolemaa tiedon saaminen lapsen sairaudesta, hoidosta ja kuolemaan liittyvistä tekijöistä. Selviytymistä edistävä tieto oli annettu hellästi, arvostavasti, totuudenmukaisesti, oikeaan aikaan ja ymmärrettävällä kielellä. Kuoleman jälkeiseen selviytymistä edistävään tukeen liittyi koetun läpikäyminen ammattilaisten kanssa, tieto kuolinsyystä ja vanhempien kysymyksiin vastausten saaminen. Vanhempien selviytymistä edisti vahvistus siitä, että kaikki lapsen kuoleman estämiseksi tehtiin.

Kirjallisuuskatsauksessa (20 tutkimusartikkelia)⁷ kuvattiin lapsen kuoleman kokeneiden vanhempien selviytymistä edistäviä ja estäviä tekijöitä. Tutkimusaineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 2

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Lapsensa menettäneiden vanhempien selviytymistä auttoi lapsen kuolemasta ennakkotiedon saaminen, tieto kuoleman väistämättömyydestä ja nopea sekä kivuton kuolema. Vanhemmat saivat selviytymistä edistävää tukea ammattilaisilta. Selviytymistä edisti kuolinsyystä tiedon saaminen, kuolinsyy selvittäminen, eri lähteistä tiedon saaminen, ammattitaitoinen hoitaminen sekä tieto siitä, että lapsen pelastamiseksi tehtiin kaikki mahdollinen. Vanhempien tuntemusten kuunteleminen ja tapahtuneen läpikäyminen ammattilaisten kanssa auttoivat selviytymistä.

Laadullisessa tutkimuksessa⁸ kuvattiin äitien (m=143) ja isien (n=102) selviytymisessä auttavia tekijöitä lapsen kuoleman jälkeen. Aineisto kerättiin kyselylomakkeella kuusi kuukautta lapsen kuoleman jälkeen. Suurin osa lapsista oli kuollut kohtuun. Tutkimusaineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Lapsensa menettäneet vanhemmat pitivät hyvänä, että ammattihenkilöstö informoi heitä tulevista tapahtumista sekä käytänteistä.

Laadullisessa tutkimuksessa⁹ kuvattiin kohtukuoleman kokeneiden vanhempien (n=90) kokemuksia lapsen kuolintiedon saamisesta ja sen vaikutuksesta vanhempien suruprosessiin. Tutkimusaineisto analysoitiin grounded theory-menetelmällä.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (8/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Lähteet:

1. Allahdadian M, Irajpour A, Kazemi A, Kheirabadi G. (2016). Strategy for mental health improvement of iranian stillborn mothers from their perspective: A qualitative study. *Iranian Red Crescent Medical Journal* 18(1),1-7.
2. Conry J, Prinsloo C. (2008). Mothers' access to supportive hospital services after the loss of a baby through stillbirth or neonatal death. *Health SA Gesondheid* 13(2), 14-24.
3. Dyregrov K, Berntsen G, Silviken A. (2014). The need for and barriers to professional help - a qualitative study of the bereaved in sámí areas. *Suicidology Online* 5(1), 47-58.
4. Harrington C, Sprowl B. (2011). Family members' experiences with viewing in the wake of sudden death. *Omega: Journal of Death & Dying* 64(1), 65-82.
5. Inna S, Kaunonen M, Aho AL. (2014). Sirpaleista koottu – sisaruksen suru ja selviytyminen itsemurhan jälkeen. *Thanatos* 3 (2), 79-103.
6. Virta T, Kaunonen M, Aho AL. (2017). Henkirikosuhrien läheisten suru sekä selviytymistä edistävät ja estävät tekijät. *Thanatos* 6 (2), 5-48.
7. Aho AL, Savolainen S. (2012). Kirjallisuuskatsaus: Vanhempien selviytymistä edistävät ja estävät tekijät lapsen kuoleman jälkeen. *Thanatos* 1 (2), 1-28.
8. Savolainen S, Kaunonen M & Aho A L. (2013). Vanhempien selviytymistä auttavat tekijät lapsen kuoleman jälkeen. *Hoitotiede* 25 (3), 222–235.
9. Pullen S, Golden MA, Cacciatore J. (2012). 'I'll never forget those cold words as long as I live': Parent perceptions of death notification for stillbirth. *Journal of Social Work in End-of-Life & Palliative Care* 8 (4), 339-355.

Suosituslause: Varmista etteivät läheiset jää yksin kuolintiedon saamisen jälkeen. Huomioi, että läheisen kotipaikkakunta voi olla eri kuin tapahtumapaikkakunta.

Näytön aste: D

Vanhemmat, jotka jätettiin yksin kuolintiedon saamisen jälkeen, kokivat sen negatiivisempana, kuin vanhemmat, joiden luokse terveydenhuoltohenkilöstö jäi kuolintiedon saamisen jälkeen.

Laadullisessa tutkimuksessa¹ kuvattiin kohtukuoleman kokeneiden vanhempien (n=90) kokemuksia lapsen kuolintiedon saamisesta ja sen vaikutuksesta vanhempien suruprosessiin. Tutkimusaineisto analysoitiin grounded theory -menetelmällä.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (8/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Surevia läheisiä ei tule jättää yksin kuolintiedon saamisen jälkeen.

Asiantuntijalausunto² suomalaisilta surujärjestöiltä; Huoma- henkirikoksen uhrien läheiset ry, KÄPY-Lapsikuolemaperheet ry, Suomen Nuoret Lesket ry, Surunauha ry.

Tutkimuksen laatu: 6/7 JBI.

Näytön vahvuus: 5

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Kommentti: Asiantuntijakonsensus.

Lähteet:

1. Pullen S, Golden MA, Cacciatore J. (2012). 'I'll never forget those cold words as long as I live': Parent perceptions of death notification for stillbirth. *Journal of Social Work in End-of-Life & Palliative Care* 8 (4), 339-355.

Äkillisesti kuolleen henkilön läheisten tukeminen - Hoitotyön suositus

2. Surujärjestöt 2017. Suomalaisten Surujärjestöjen antama asiantuntijalausunto. Ks. Suosituksen liitteenä oleva Suositusten taustalla olevat tutkimukset –taulukko.